

פעולות הביקורת

נבדקו: הטיפול בהצהרות בעלי נכסים, הטלת הארנונה על בניינים, תשלום פיצויים בעד נזקי מלחמה ודרכי התערכה לצורך קביעת מס רכוש עירוני.

פגיעות בחוק

הטלת ארנונה על בניינים

לפי חוק הארנונה לפיצוי נזקי מלחמה, תשי"א-1951, שונה שיעור הארנונה החל על בניינים עירוניים מהשיעור החל על בניינים חקלאיים. על בניינים חקלאיים מוטלת ארנונה לפי שווי קצוב ונמוך (עד 31.3.1956 לפי 12 ל"י לחדר, ומאו 1 ל"י לכל מ²), ואילו על בניינים עירוניים מוטלת הארנונה בשיעור גבוה בהרבה, בהתאם לגובה שכר הדירה. לצורכי הטלת הארנונה נחשב כל שטח כשטח חקלאי. כל עוד לא הכריז עליו שר האוצר בצו כעל שטח עירוני לצורכי מס רכוש עירוני.

הביקורת, שנערכה באזור תל אביב בינואר 1957, העלתה: בנושי שיכונים שונים הוטלה הארנונה ובחלקה אף נגבתה לפי שיעור עירוני, אף על פי שהשטחים, שעליהם נבנו שיכונים אלה וה"נמצאים בתחומים המוניציפליים של עיריות תל אביב ורמת גן, לא הוכרו על ידי שר האוצר כשטח עירוני.

מנהל הארנונה הודיע למשרד מבקר המדינה במארכ 1957, שלא ימשיך לגבות מבעלי הבניינים הנוגעים בדבר את הארנונה לפי השווי של בניינים עירוניים. הביקורת עמדה על החזרת תשלומי היתר, שנגבו בניגוד לחוק; לפי הודעת מנהל הארנונה מחודש מארכ 1957 יוחזרו התשלומים בצורת זיכוי מתאים בחשבון משלם המס.

פגיעות בעקרונות החסכון והיעילות

הטיפול בהצהרות של בעלי מלאי סחורות וציוד

חוק הארנונה לפיצוי נזקי מלחמה, תשי"א-1951, קובע, שבעל מלאי סחורות חייב למסור. פעמיים בכל שנת שומה, הצהרה על השווי, שהיה למלאי הסחורות שלו ב"1 באפריל וב"1 באוקטובר, משרד הארנונה נוהג לשלוח לבעלי מלאי סחורות וציוד טפסי הצהרה לקראת המועדים, שנקבעו בחוק.

ביקורת, שנערכה בחודש פברואר 1957, העלתה, שמתוך כ"23,000 טפסי הצהרות, שנשלחו לקראת אוקטובר 1956, הוחזרו על ידי הדואר כ"4,000, מאחר שהכתובות לא היו נכונות; רק כ"8,000 טפסי הצהרות הוחזרו ממולאים. בדיקה מסורגת של התיקים המתיחסים לאותן ההצהרות, שהוחזרו על ידי הדואר, העלתה, שבמשך השנים 1952 עד 1956 נשלחו במקרים רבים טפסי הצהרות וחומר אחר לפי כתובות, שעוד בשנים הקודמות נתברר לגביהן, שהן בלתי נכונות.

במקרים רבים המשיך המשרד לשלוח הודעות, גם אם החומר שבתיקים הראה, שאין תועלת או אין הצדקה להמשך הטיפול (למשל בגלל חיסול העסק). דבר זה היה בו כדי לגרום הטרדה לאורח ובזבוז זמן וכוח אדם במשרדי הארנונה.

במאי 1957 הנהיג משרד הארנונה הסדרים ארגוניים לשם תיקון המצב: בין השאר הופעלה חוליית עובדים, שתפקידה לברר את הכתובות ושאר הפרטים הדרושים.